

TRETÍ ROČNÍK KOLOKVIÍ O GERMÁNSKEJ KERAMIKE V SLOVENSKOM NÁRODNOM MÚZEU-ARCHEOLOGICKOM MÚZEU V BRATISLAVE

VLADIMÍR TURČAN – VLADIMÍR VARSÍK

Od roku 2002 organizuje SNM-Archeologické múzeum v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV v Nitre a za finančnej podpory Slovenskej archeologickej spoločnosti (SAS) pravidelné kolokviá k aktuálnym otázkam výskumu doby rímskej, s ťažiskom na germánsku keramiku. Napriek tomu, že úvodné podujatie nebolo pôvodne plánované ako periodické, jeho výsledky a záujem odbornej verejnosti o podobnú formu komunikácie spôsobili, že sme v SNM-Archeologickom múzeu začali uvažovať o ich organizovaní aj v budúcnosti. V múzeu nebola doteraz podobná platforma odbornej komunikácie, až na výnimky (sympóziom k dobe bronzovej organizovanej J. Bartíkom) realizovaná, tak bolo v tomto smere dôležité vytvoriť potrebné technické a organizačné zázemie. Treba uviesť, že uvedené akcie sa uskutočnili bez finančných prostriedkov z múzejného rozpočtu. Okrem sponzorov, podporujúcich jednotlivé stretnutia rôznou, prevažne nepeňažnou formou, je to predovšetkým SAS, z ktorej zdrojov sa pravidelne hradí väčšina finančných nákladov.

Obr. 1 Prezentácia nálezov na kolokviu v roku 2004

Úvodom k spomenutým kolokviám bolo medzihraničné stretnutie archeológov Slovenska, Rakúska a Maďarska v Bratislave. V organizovaní tohto podujatia sa pravidelne striedajú zástupcovia zúčastnených strán. Hostiteľom 7. októbra 2002 bolo SNM-Archeologické múzeum. Počas exkurzie na archeologickú lokalitu – stavebný komplex z doby rímskej v Stupave, otvorili účastníci z Rakúska otázku jeho hospodárskeho a sídelného zázemia. Pretože v tom čase prebiehal spoločný výskum SNM-Archeologického múzea (V. Turčan) a University Boston v USA (E. Vrba) na neďalekom germánskom sídlisku v polohe Urbárske Sedliská, pozvalo múzeum v decembri 2002 bádateľov na dobu rímsku z Českej republiky, Rakúska, USA a Slovenska na kolokvium k téme *Zázemie vojenskej stanice z doby rímskej v Stupave*. Netradičná forma, spočívajúca v prezentácii archeologických nálezov ako východiska pre diskusiu, sa ukázala ako šťastná voľba. Výber nálezov z výskumov prezentovali E. Vrba a V. Turčan. Priamo nad vystaveným archeologickým materiálom sa rozvinula nečakane podnetná diskusia. Úspech akcie bol impulzom k založeniu tradície každoročných, „predvianočných“ kolokvií, tematicky zameraných na problematiku technológie, datovania a geografického rozšírenia germánskej keramiky, ako odbornej platformy bádateľov príslušného zamerania.

Ďalšie, v poradí druhé kolokvium sa uskutočnilo ako spoločná akcia SNM-Archeologického múzea a Archeologického ústavu SAV v decembri 2003 na tému *Germánske ostdlenie východnej časti Bratislavy*. Popri už dávnejšie známom a publikovanom materiáli z terénnych aktivít SNM-Archeologického múzea (výskumy L. Kraskovskej, E. Studeníkovej a L. Zachara) boli prezentované aj nové nálezy zo záchranných archeologických výskumov v Bratislave-Trnávke a Bratislave-Vajnorochoch, predstavené vedúcim výskumov V. Varsikom z Archeologického ústavu SAV.

Pre kolokvium v roku 2004 bola zvolená téma *Nálezové súbory z germánskych sídlisk na juhozápadnom Slovensku s prítomnosťou mincí z druhej polovice 3. storočia*. Účastníci kolokvia mali možnosť sa oboznámiť s nálezovým obsahom archeologických objektov z piatich kvádskych sídlisk, väčšinou z bližšieho alebo širšieho okolia Bratislavy. Všetky tieto súbory spájala prítomnosť mincí z druhej polovice 3. storočia. Jednalo sa o nasledujúce náleziská:

- Bratislava-Devínska Nová Ves, objekt 3, výskum K. Elschek, mince Septima Severa (193 – 211), Claudia II. Gothica (268 – 270) a Diokleciana, antoninianus z rokov 285 – 286;
- Bratislava-Trnávka, objekt 14, výskum V. Varsík, minca Tacita (275 – 276);
- Láb, objekt 1/97, výskum K. Elschek, mince Aureliana (270 – 275) a Carina (283 – 285);
- Stupava, objekt 1/96, výskum V. Turčan, mince antoninianus cisára Proba (276 – 282) a denár cisára Elagabala (218 – 222);
- Veľký Meder, objekt 301, výskum V. Varsík, mince Iulie Maesy z roku 219 a Claudia II. Gothica (268 – 270).

Téma kolokvia sa ponúkala vlastne sama od seba, pretože všetky uvedené súbory boli získané pri archeologických výskumoch v posledných rokoch, dodatočne sme k nim pridali aj obsah objektu 60 v Branči, zo staršieho výskumu J. Vladára a T. Kolníka, v ktorom sa našla ďalšia minca Claudia II. Gothica.

Naším pôvodným zámerom bolo pokúsiť sa, s pomocou nálezových komplexov obsahujúcich mince z druhej polovice 3. storočia, aspoň náznakovo definovať keramickú náplň kvádskych sídliskových objektov z obdobia málo známeho mladorímskeho stupňa C2. Cieľ sa podarilo splniť len čiastočne. Súviselo to so skutočnosťou, že procesy zániku sídliskových kontextov a ich postupného zaplňania ovplyvňovali rôznorodé faktory unikajúce náš-

Obr. 2 Účastníci kolokvia v roku 2004: zľava V. Varsik, sprava G. Březinová, K. Elschek, J. Ruttkayová, J. Tejral, B. Komoróczy a K. Harmadyová

mu poznaniu. Opäť sa ukázalo, že výpovedná hodnota mincí je z chronologického hľadiska neraz problematická. V jednom nálezovom súbore mohla razba panovníka zo 70. rokov 3. storočia sprevádzať keramický súbor hromadený dlhšiu dobu v predchádzajúcom období (Veľký Meder) a samotná minca v ňom predstavovala chronologicky mladší prvok. Inde to mohlo byť naopak a minca vyrazená v tom istom desaťročí prežila veľmi dlhú dobu obehu a používania. V nálezovom kontexte o celé desaťročia mladšom sa mohla ocitnúť ako relatívne antikvárny kus (Branč). Napriek tomu všetkému veríme, že predložené nálezové súbory ponúkajú možnosť lepšie spoznať pozoruhodnú keramickú produkciu na germánskych sídliskách z mladšej a neskorej doby rímskej.

Aj v budúcnosti chceme pokračovať v ročnej periodicite kolokvií, konkrétne v roku 2005 sa pripravuje stretnutie na tému *Neskorogermánska na kruhu točená keramika*, opäť v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV v Nitre.

Našou predstavou je, aby sa SNM-Archeologické múzeum stalo akýmsi domovom odborných stretnutí bádateľov na dobu rímsku stredoeurópskeho regiónu. Víťame preto ponuku riaditeľa SNM-Archeologického múzea Juraja Bartíka, ktorý poskytol možnosť publikovať príspevky z kolokvia v roku 2004 na stránkach Zborníka Slovenského národného múzea, Archeológia. Využívame túto možnosť a prinášame ich skrátené a upravené verzie.

DER DRITTE JAHRGANG DER KOLLOQUIEN ÜBER GERMANISCHE KERAMIK IN SLOWAKISCHEM NATIONALMUSEUM-ARCHÄOLOGISCHEM MUSEUM

VLADIMÍR TURČAN – VLADIMÍR VARSÍK

Seit dem Jahre 2002 organisiert das Slowakische Nationalmuseum-Archäologische Museum in Zusammenarbeit mit dem Archäologischen Institut der Slowakischen Akademie der Wissenschaften (SAW) in Nitra und unter Zuwendung der Slowakischen archäologischen Gesellschaft bei SAW regelmäßige Kolloquien zu aktuellen Fragen der Forschung über die römische Kaiserzeit mit einem Schwerpunkt auf der germanischen Keramik. Obwohl die einleitende Veranstaltung im Jahre 2002 nicht als periodisch vorgesehen war, ihre Ergebnisse und das Interesse des Fachpublikums für eine ähnliche Form der Kommunikation haben verursacht, dass wir auch über deren zukünftige Organisation nachzudenken begannen. Die Kolloquien beruhen in einer Präsentation von archäologischen Funden als Ausgangspunkt für die Diskussion direkt über dem präsentierten Material. Im Jahre 2004 lautete das Thema des Kolloquiums *Die Fundkomplexe von germanischen Siedlungen der Südwestslowakei mit Münzen aus der zweiten Hälfte des 3. Jahrhunderts*. Es ging um die Fundstellen Bratislava-Devínska Nová Ves, Bratislava-Trnávka, Láb, Stupava und Veľký Meder. Ziel des Kolloquiums war es wenigstens in Umrissen den keramischen Inhalt von quadischen Siedlungsobjekten aus der Periode der spätrömischen Stufe C2 zu definieren. Es hat sich gezeigt, dass die Aussagekraft von Münzen aus chronologischer Sicht nicht absolutisiert werden darf. In den Befunden begegnet man nämlich auch antiquarischen Stücken. Mit der Organisation von Kolloquien wird man auch in der Zukunft fortgesetzt. Wir nutzen gern das Angebot des Direktors von dem Slowakischen Nationalmuseum-Archäologischen Museum PhDr. J. Bartík, PhD., die Beiträge vom Kolloquium im Jahrbuch *Archeológia* zu publizieren.

PhDr. Vladimír Turčan, Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum, Žižkova 12, 810 06 Bratislava,
P.O.BOX 13, archeolog@snm.sk

PhDr. Vladimír Varsík, CSc., Archeologický ústav SAV, Akademická 2, 94901 Nitra, vladimir.varsik@savba.sk